

## Endavant! Vers el passat!

Dij, 30/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

Ha esdevingut un tòpic de moltes anàlisis i debats una afirmació que, més o menys, fa així: “dreta i esquerra ja no es distingeixen per les seves propostes econòmiques, sinó només per les seves propostes morals”. Cosa que els fets semblen confirmar: polítiques econòmiques semblants, propostes diferents en el que pertoca a l’origen i el final de la vida, a la seva reproducció i la seva institucionalització.

Aturem-nos-hi un moment, que no em negareu que la cosa té gràcia. Amb la vareta màgica del llenguatge hem alliberat l’economia de les enutjoses preguntes ètiques i les hem desplaçat a la biologia. No ens ha d’estranyar, doncs, que el “dret a la vida” tingui només continguts i debats biològics, i no econòmics i socials. Contra el que semblava evident, la biologia ha deixat de ser “natural”, i ha passat a ser-ho l’economia. Per això fa temps que sostinc que les notícies d’economia, atès el llenguatge que utilitzen, haurien d’anar a la secció de meteorologia: ara ve una depressió, ara hi ha una sequera de crèdit, ara venen bones expectatives, ara ens arriba una congelació alemanya... Un llenguatge destinat a convertir els fets econòmics en esdeveniments cíclics inevitables, on l’única qüestió és si hom n’està suficientment adaptat o a cobert, perquè com a realitat és inexorable. En resum, vet aquí on hem arribat: la pregunta sobre com volem viure i sobre quina és el millor manera de viure només és pertinent en la biografia personal, no en l’història col·lectiva. Quan jo era jove, als moralistes que reduïen la seva disciplina a la sexualitat en déiem “carques”. Ara hem avançat fins a esdevenir carques postmoderns. Postmoderns, sí, però encara carques. El que resulta fascinant es la contribució de certes esquerres a aquest procés, que ens permet avançar retrocedint.

El missatge implícit que s’imposa, doncs, és aquest: podem deliberar i raonar sobre com volem viure i, amb certs límits, sobre com volem conviure. Però no sobre com volem sobreviure, perquè l’economia no admet aquesta mena de preguntes. Quan es tracta de l’economia, ens ressonen les paraules de Shakespeare a El Rei Lear: “els humans som per als déus com les mosques per als nens enjogassats; ens maten per al seu divertiment”; substituïu els déus pels mercats, i ja fareu el fet. Amb aquesta conversió del discurs econòmic en un discurs meteorològic s’aconsegueix un efecte fabulós: hi ha conseqüències sense responsables i, i per tant, no es poden demanar comptes a ningú. I, si hi ha indignació per les conseqüències, hom la dirigirà cap a la política, no pas contra l’economia que, com la naturalesa, funciona per ella mateixa, indiferent als nostres neguits. Els personatges de El raïm de la ira, quan s’hi troben de cara, d’això en diuen “el monstre”. Nosaltres, en canvi, amb la darrera crisi ja hem acceptat disciplinadament i resignadament que hi ha entitats que són “too big to fail”, per tal d’evitar reconèixer, impotents, que són “too rich to fail”. Paraules com justícia i equitat han anat desapareixent del debat públic eclipsades per un discurs tècnic homogeneïtzador en el qual el què sense alternativa elimina qualsevol referència al per què i per a què. Vivim submergits en la recerca d’objectius sense cap propòsit que els doni sentit, més enllà de voler assolir-los. Fins i tot hom ha aconseguit que identifiquem sostenibilitat amb medi ambient (i a poder ser amb floretes, nens somrients i molta gespa), quan originàriament incloïa com a referència la

conjunció de viabilitat econòmica, qualitat ambiental i justícia social. I és que els metereòlegs de l'economia són uns mestres de la màgia lingüística: resulta que quan la borsa puja és perquè hi ha guanys, i quan baixa perquè es recullen beneficis.

No és fàcil alliberar l'economia de la metereologia. És a dir retornar-la a un espai on es delibera sobre com volem viure i sobre què és una societat justa. Al cap i a la fi, l'èxit -també l'èxit econòmic- és una construcció social i moral; no és una qüestió només de resultats i de dades que tinguin valor per si mateixos, sinó una configuració cultural que modela actituds i practiques, i que dóna orientació i sentit a les nostres actuacions. Però això no es resol, simplement, dient que hem de parlar més de valors. El repte és, en les situacions concretes, discernir i deliberar millor entre ideals i possibilitats, sense traïr els primers, i sense equivocar-se en les segones i, sobretot, sense quedar presoners d'una visió estreta, mediocre i confortable del que és possible, que és el pas previ a l'economia metereològica. Perquè el pitjor que ens podria passar és que a l'economia no li preocupés la qualitat ètica de les seves propostes, i a l'ètica no li preocupés la viabilitat econòmica del que exigeix.

Perdó: el pitjor seria que ens sotmetéssim, obediènts, al tòpic amb què iniciava l'article.

[Article publicat a l'Ara el 21.10]